

Μιχαήλ Σακελλαρίου

Ο **Ιμπραήμ** πασάς στην **Πελοπόννησο**

Ο εκατοντάχρονος ακαδημαϊκός Μ. Σακελλαρίου αφηγείται την πρώτη εισβολή στρατιωτικών δυνάμεων από την Αφρική στην Ευρώπη σε μια μελέτη που γράφτηκε στα χρόνια της ιταλικής επίθεσης και της γερμανικής εισβολής στην Ελλάδα

Γράφει ο Δημήτρης Δημητρόπουλος

Τον Φεβρουάριο που μας πέρασε ο έγκριτος ιστορικός και ακαδημαϊκός Μιχαήλ Β. Σακελλαρίου γιόρτασε τα εκατοστά του γενέθλια και ταυτόχρονα εξέδωσε μια ογκώδη, 462 σελίδων, ιστορική μελέτη για την απόβαση του **Ιμπραήμ** στην Πελοπόννησο. Ασκνος μελετητής της αρχαιότητας αλλά και της νέας ελληνικής ιστορίας, ο Μ. Σακελλαρίου διέγραψε από τη δεκαετία του 1930 που δημοσιεύτηκε η πρώτη του μελέτη μέχρι σήμερα μία μικρά, γόνιμη πορεία στις ιστορικές σπουδές. Το βιβλίο αυτό έχει ακόμη μια ενδιαφέρουσα ιδιότητα: γράφτηκε πριν από 70 χρόνια, τον πρώτο χρόνο της Κατοχής, σε μια εποχή δηλαδή που ο συγγραφέας βίωνε τις συνέπειες μιας άλλης απόβασης στον ελληνικό χώρο, της Ιταλικής επίθεσης και της γερμανικής εισβολής. Λίγο πριν ολοκληρωθεί το έργο, τον σκληρό Δεκέμβριο του 1942, ο συγγραφέας - όπως επισημαίνει στον πρόλογο του - αποφασίζει να σταματήσει τη συγγραφή, μια και σύντομα θα επιλέξει να στραφεί στη μελέτη της αρχαιότητας. Δημιουργεί λοιπόν με τα χερόγραφα ένα δέμα, το δένει με σπάγκο και το αποθηκεύει μέχρι το καλοκαίρι του 2007 τότε το ανασύρει, λύνει τον παλιό σπάγκο, αποφασίζει να συμπληρώσει τις λιγοστές εκκρεμότητες που είχαν απομείνει και να δώσει πνοή στο κείμενο που ήταν σε αφάνεια.

Ο συγγραφέας χαρακτηρίζει στον τίτλο του βιβλίου την απόβαση του **Ιμπραήμ** στις πελοποννησιακές ακτές καταλύτη για την αποδιοργάνωση της Ελληνικής Επανάστασης, ενώ στις σελίδες που ακολουθούν αναλαμβάνει σχολαστικά, ημέρα την ημέρα, όσα συνέβησαν από τις 24 Φεβρουαρίου έως τις 23 Μαΐου 1825. Με την ανάθεση από την Υψηλή Πύλη του εχειρήματος καθυπόταξης της Ελληνικής Επανάστασης στον ασπράνη της Αιγύπτου και

με την υπόσχεση ένταξης στην επικράτεια του της Κρήτης και της Πελοποννήσου, πραγματοποιείται ύστερα από αιώνες εισβολή στρατιωτικών δυνάμεων από την Αφρική σε ευρωπαϊκά εδάφη, διανοίγεται μάλιστα και η προοπτική ενσωμάτωσής τους σε ένα αφρικανικό κρατικό μόρφωμα, έστω και αν αυτό λειτουργεί με ιδιότυπο καθεστώς εντός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η εξέλιξη αυτή, όπως είναι γνωστό, απειροβλήθη, όταν τον Οκτώβριο του 1827 η ενωμένη ευρωπαϊκή ναυτική μοίρα κατέστρεψε τον τουρκοαιγυπτιακό στόλο στο Ναυαρίνο. Εντούτοις, στα χρόνια που μεσολόβησαν ο **Ιμπραήμ** είχε σχεδόν κυριαρχήσει στην Πελοπόννησο. Πώς κατόρθωσε όμως αυτός να επιτύχει - έστω και όχι καθ' ολοκληρίαν - εκεί που τρία χρόνια πριν, ένας άλλος πασάς-εισβολέας, ο Δράμαλης, είχε υποστεί πανωλεθρία; Ο Μ. Σακελλαρίου, παρά τι ανασκευάζει τη διαδεδομένη άποψη περί έλευσης ενός ευρωπαϊκά οργανωμένου, πάνοπλου και σε αριθμό αντριπλάσιου υπερτερου, αιγυπτιακού στρατού, δέχεται την υπεροχή του τελευταίου και τις ικανότητες του αρχηγού του. Πέρα όμως από τον στρατό, η πολιτική διαδραμάτισε και σημαντικό ρόλο. Από τη μία πλευρά οι εσωτερικές πολιτικές συγκρούσεις είχαν αποδιοργανώσει την ελληνική άμυνα, ενώ από την άλλη η πολιτική παροχών που ακολουθούσε ο **Ιμπραήμ** απέναντι σε όσους συνεργάστηκαν, ταυτόχρονα δε σκληρώνων τιμωριών σε όσους αντιστάθηκαν, εξασθένισε τη διάθεση για αγώνα.

Το βιβλίο του Μ. Σακελλαρίου απαντά λοιπόν σε ερωτήσεις και δημιουργεί ερωτήματα. Προσφέρεται άλλωστε για διπλή ανάγνωση, ως ιστορική μελέτη και ως ηγή της ιστορίας της ιστοριογραφίας.

Η ίδια η γοητευτική εκδοτική διδρομή αυτής της μελέτης φέρνει τη σφραγίδα των προσωπικών

Ο **Ιμπραήμ** Πασάς της Αιγύπτου (1789 - 1848), σε απεικόνιση εποχής

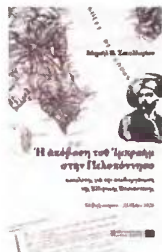
VISUAL PHOTOS

επιλογών του συγγραφέα, εγγράφεται όμως και στο περιβάλλον που καλλιεργήθηκε στην Ελλάδα η μελέτη της Ιστορίας. Το βιβλίο αυτό συστατά ταυτόχρονα σταθμό συνέχειας και αφετηρία αλλαγής. Κατ' αρχάς ανήκει στον ίδιο θεματικό κύκλο με την προγενέστερη εργασία του Μ. Σακελλαρίου («Η Πελοπόννησος κατά την Δευτέραν Τουρκοκρατίαν (1715-1821)», που είχε υποβληθεί το 1937 ως διδακτορική διατριβή στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, συνάντησε ισχυρή αντίδραση και

τελικά απορρίφθηκε. Δημοσιεύτηκε όμως δύο χρόνια κατόπιν, στη σειρά των εκδόσεων που διηύθυνε ο καθηγητής Νικόλαος Βέης, και αποτέλεσε σημείο αναφοράς για πρωτοπόρα προσώπια ανανέωσης του ελληνικού επιστημονικού ιστορικού λόγου, που ενσωμάτωσαν μοντέρνες για την εποχή κατακτήσεις της ευρωπαϊκής ιστοριογραφίας, άργησε όμως αρκετές δεκαετίες να βρει υποδοχές και να γεννήσει επιγόνους στην ελληνική ιστοριογραφική παραγωγή.

Μαζί με τη συνέχεια όμως η μελέτη για τον **Ιμπραήμ**, σηματοδοτεί και αλλαγή παραδείγματος. Ο Μ. Σακελλαρίου εδώ βουτάει στο ανεκμετάλλευτο αρχειακό υλικό του χρόνου της Επανάστασης και ανασύρει τα συμβάντα της απόβασης.

Στον πρόλογο της μελέτης που είχε ήδη ετοιμάσει το 1942 - και μιας κοινοποιεί σήμερα - ο Μ. Σακελλαρίου επεσήμανε τη σημασία που έχει η χρησιμοποίηση των αρχειακών ντοκουμέντων σε συνάρτηση και συνάφεια με τις αφηγηματικές πηγές. Το βίο αυτό επιχείρημα θα πρέπει ενδεχομένως να συνδυαστεί και με μια πιο προσωπική διάσταση την τοπική ανάγκη του συγγραφέα να απαντήσει στους επικριτές του με ένα έργο τόσο προσηλωμένο στην εξαντλητική επεξεργασία των αρχειακών πηγών που να υπερκαρπνίζει τις ενστάσεις τους.

Μιχαήλ Β. Σακελλαρίου
Η ΑΠΟΒΑΣΗ ΤΟΥ ΙΜΠΡΑΗΜ ΣΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ
 ΚΑΤΑΛΥΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΑΣΗΣ 24 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ - 23 ΜΑΪΟΥ 1825 ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ
 ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2012
 ΣΕΛ. 462, ΤΙΜΗ 18 ΕΥΡΩ